

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The emergent artistic object in the postconceptual condition

Segbars, J.A.J.M.

Citation

Segbars, J. A. J. M. (2021, November 18). *The emergent artistic object in the postconceptual condition*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3240603>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3240603>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Summary in Dutch

The Emergent Artistic Object in the Postconceptual Condition

Deze dissertatie is een onderzoeksproject naar de textuur en infrastructuur van de hedendaagse artistieke productie. De focus van het onderzoek ligt op hoe het hedendaagse veld van institutionele artistieke productie is georganiseerd en hoe de verhoudingen tussen de verschillende actoren en functies: kunstenaars, curatoren, institutie, overheid en theorie gestructureerd zijn; en hoe het artistieke object dat voortvloeit uit de interactie hiertussen geproduceerd wordt. De eerste algemene achtergrond voor het onderzoek wordt gevormd door wat bekend staat als *cognitief kapitalisme*. Met deze term worden de condities voor productie en arbeidsrelaties in het laat kapitalisme gedefinieerd, zoals geanalyseerd door Paolo Virno, en die gekarakteriseerd worden door de dominantie van communicatie. Het veronderstelt dat er geen duidelijk onderscheid meer bestaat tussen esthetiek, arbeid en politiek in de algemene constellatie van productie en economie. Dit is daarmee ook van invloed op artistieke productie en de relaties tussen de belangrijkste actoren: kunstenaar, curator en theoretische reflectie wat betreft het auteurschap.

De tweede achtergrond is wat door de Britse filosoof Peter Osborne de *postconceptuele conditie* wordt genoemd. In deze analyse van het huidige artistieke landschap beschrijft Osborne hoe het auteurschap van het kunstobject verschoven is naar het institutionele platform (museum, presentatie-instelling en platform) en hoe *het project* de algemene modus en vorm van productie is geworden, in tegenstelling tot het individuele kunstwerk of oeuvre van de kunstenaar. Deze bewegingen leiden, naar mijn mening, tot significante veranderingen in hoe het auteurschap in artistieke productie beschouwd moet worden. Deze beide vormen in combinatie, de theoretische ondergrond voor het onderzoek.

Een special focus wordt gelegd op de rol die theoretische reflectie momenteel vervult in de constellatie van productie. De polemische stelling die wordt neergelegd is dat theorie en de diverse praktijken van kennisproductie die als actoren onderdeel zijn geworden van het institutionele apparaat, toegevoegd moeten worden als auteur van het artistieke object. Deze stelling hangt nauw samen met de vraag naar institutioneel auteurschap in het model van de hedendaagse kunst en de politieke implicaties die eruit volgen. Het zijn namelijk de instituties en de politiek-economische raamwerken die deze ondersteunen en vormgeven, die de platform-instanties geworden zijn van artistieke productie.

De tweede vraag die onderzocht wordt, is wat dit veranderende raamwerk van artistieke productie betekent voor de positie van de kunstenaar (en daarmee andere posities) binnen reeds bestaande ideeën over interdisciplinaire productie. Het perspectief waarmee het onderzoek wordt benaderd is daarom dat van de kunstenaar. Mijn artistieke praktijk waarin ik de traditionele kunstenaarsrol combineer met het curatorschap, theoretisch onderzoek en kritiek, wordt ingezet om wat nu als samengesteld veld van kunst gezien wordt, te benaderen.

De methodologische aanpak die gebruikt wordt, is die van die van participerende casestudies. De notie van *infrastructurele kritiek* (geformuleerd door Marina Vishmidt) werd ingezet – en uitgebreid – om de relaties tussen de betrokken actoren en instanties te analyseren en te beschrijven. En om na te gaan hoe het veld van de kunsten relateert aan, en in hoeverre wordt vormgegeven door, de sferen van bestuur en politiek.

De selectie van de casussen was ten eerste gebaseerd op de kenmerken van de algemene opzet van hedendaagse artistieke productie: kunst, kunstenaars, theoretische reflectie en curatorische aspecten worden gecombineerd waarmee vormen van interactie tussen kunst en esthetiek georganiseerd worden. De keuze was ten tweede gebaseerd op het gegeven dat ze samen de breedte van de institutionele artistieke verschijningsvormen vertegenwoordigen (dit is uiteraard geen volledige representatie). Op deze manier kunnen de respectievelijke institutionele niveaus en hun strategieën geanalyseerd en onderling vergeleken worden. Dit zijn: *The Autonomy Project Conference* in het Van Abbe Museum, Eindhoven (het museum), de *Benjamin in Palestine Conference*, Ramallah Palestina (onafhankelijk initiatief), *Rib Art space*, Rotterdam (kleinschalige not-for-profit presentatie-instelling), en Witte de With (vanaf 2020 Melly), Rotterdam, (middelgrote presentatie-instelling).

Jacques Rancière's raamwerk van ideeën over de relatie tussen kunst en esthetica (het esthetisch regime van de kunst) en hoe dit verbonden is aan de politiek van *commoning* werd gebruikt om de *The Autonomy Project Conference* te duiden en te kritiseren. Ik argumenteer aan de hand van Suhail Malik en Andrea Phillips's lezing van Rancière, dat binnen de condities van cognitief kapitalisme, theoretische reflectie beschouwd moet worden als onderdeel van de institutionele vorm. Ik argumenteer dat dit consequenties heeft voor de politiek van instituties (van politieke vrijblijvendheid) en dat de strategie van authoriële onbepaaldheid – van *indeterminacy* – niet meer voldoet.

In de lezing van de Benjamin in Palestine Conference, en doorheen de hele dissertatie, worden Walter Benjamin's theorieën over taal en auteurschap ingezet om de relatie tussen kunst en academia kritisch te bezien en om deze als wederkerige onderdelen binnen een politiek geheel van gezamenlijke esthetica, te beschouwen. In de vergelijking tussen Rib en Witte de With werd het gegeven en het belang van taal, als schakel tussen het kunstinstituut en de bestuurlijke vorm van politiek, verkend. Ik toon aan hoe taal als gedeeld medium van communicatie verschillend functioneert in beide velden, en hoe dit de artistieke slagkracht beïnvloedt. In het algemeen, in de lezingen van de casussen, toon ik aan hoe epistemologische verschillen, zowel in het artistieke veld als in de relatie met de heteronomie van externe velden, de artistieke coherentie verzwakt. Hiermee wordt het op negatieve wijze vatbaar voor de deling van arbeid (*division of labour*) – zoals het opgezet is door het economische regime waar we ons in bevinden, en verwoord wordt door het bureaucratisch bestuurlijke apparaat zoals omschreven door Isabell Lorey – en wordt het kwetsbaar voor de kapitalistische logica. De mogelijkheid tot weerstand hiertegen wordt dus een zaak van alle actoren.

Een laatste punt dat besproken wordt, is hoe de toekenning van creativiteit aan de figuur van kunstenaar alsook de mythische status van kunst dienen om de exceptionele economische productiewijze in de kunst, kenmerkend voor kapitalistische dominantie, in stand te houden. Kerstin Stakemeier en Marina Vishmidt wijzen wat dit aangaat terecht naar het belang van de organisatie van *werk* en de condities van arbeid (in kapitalistische subsumptie), en dat deze beschouwd moeten worden als het conditionele basisniveau van artistieke arbeid. Deze inzichten zijn verweven in veel van de lezingen.

De artistieke geste die ik maak, namelijk afstand doen van de creatieve expressie, en de rol van criticus en van theoreticus die ik aanneem *als* kunstenaar (als voorstel voor een andere kunstenaarspositie) om het conditionele basisniveau te kunnen mappen, dient om de situatie waarin we ons bevinden aan te tonen én als voorstel om de notie auteurschap toegankelijker te maken. Deze artistieke positionering ontvouwt zich in en door middel van de dissertatie.